

**Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Житомирський державний університет імені Івана Франка**

**Факультет фізичного виховання і спорту
Кафедра медико-біологічних основ фізичного виховання і спорту**

УДК 373.3..796.011.7..796.2.

Дипломна робота:
**ФОРМУВАННЯ ГАРМОНІЙНО РОЗВИНЕНОЇ ОСОБИСТОСТІ
НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ
КЛАСІВ ЗАСОБАМИ РУХЛИВИХ ІГОР**

Виконала:

магістрантка 6-го курсу
заочної форми навчання
освітньо-кваліфікаційний рівень:
„Магістр”,

напрямок підготовки: 8.010201 „Фізичне
виховання*”

факультету фізичного виховання і спорту

Велікдус Катерина Вікторівна

Науковий керівник:

кандидат наук з фізичного виховання та
спорту, викладач

Яворська Тетяна Євгенівна

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри фізичного виховання
Житомирського технологічного
університету

Петренко Іван Іванович

Рецензент:

кандидат біологічних наук, доцент
Корнійчук Наталія Миколаївна

Житомир-2012

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ГАРМОНІЙНО РОЗВИНЕНОЇ ОСОБИСТОСТІ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ РУХЛИВИХ ІГОР (Огляд літератури).....	7
1.1. Характеристика та особливості розвитку особистості на уроках фізичної культури учнів початкових класів засобами рухливих ігор.....	7
1.2. Значення рухливих ігор у формуванні гармонійно розвиненої особистості на заняттях з фізичної культури	11
1.3. Класифікація рухливих ігор молодших школярів та їх призначення	22
1.4. Педагогічні завдання під час проведення рухливих ігор	28
РОЗДІЛ II. МЕТОДИ Й ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	34
2.1. Методи дослідження.....	34
2.2. Організація та етапи дослідження.....	38
2.3. Особливості організації та проведення рухливих ігор на уроках фізичної культури в початкових класах.....	40
РОЗДІЛ III. ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ГАРМОНІЙНО РОЗВИНЕНОЇ ОСОБИСТОСТІ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ РУХЛИВИХ ІГОР.....	59
3.1. Аналіз та обговорення результатів дослідження	59
ВИСНОВКИ.....	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	77
ДОДАТКИ.....	86

ВСТУП

Актуальність. Гармонійний розвиток дитини, що передбачає її фізичне, психічне, соціальне, духовне здоров'я, інтелектуальну достатність, морально-етичну досконалість, є нині пріоритетом у розвинутих країнах світу.

Сучасний розвиток педагогічної науки в Україні характеризується пошуком та вдосконаленням шляхів формування гармонійно розвиненої особистості підростаючого громадянина. В Законі України “Про освіту”, державних національних програмах “Освіта” та Цільовій комплексній програмі “Фізичне виховання – здоров'я нації ” визначено, що сьогодні особливої уваги набуває єдність виховних впливів на дитину протягом усього періоду розвитку, починаючи з раннього дитинства [28; 73]. З огляду на це, актуальним є питання належного фізичного виховання учнів початкових класів, гармонійного розвитку особистості та стабільного стану здоров'я дітей молодшого шкільного віку.

Молодший шкільний вік – відповідальний етап у забезпеченні належного підґрунтя формування здорової, гармонійно розвиненої особистості, а рухливі ігри, як визначають вчені, є універсальними засобами всебічного розвитку дітей.

Відомий науковець П.Ф. Лесгафт визнавав, що рухлива гра – один з важливих засобів фізичного виховання, за допомогою якого дитина вчиться справлятися з труднощами [42].

Рухливі ігри – особливий вид діяльності людини, що виникає у відповідь на соціальну потребу підготовки підростаючого покоління до життя.

Процес становлення освіти й виховання в Україні створюють умови збереження і розвитку національної культури, зокрема, впровадження і застосування рухливих ігор у системі фізичного виховання молодших школярів. Будучи важливим засобом надбання і передачі досвіду, ігри повинні увійти сьогодні у всі сфери виховної роботи, емоційно збагачуючи особистість, викликаючи потребу до творчої діяльності та підвищення фізичної працездатності.

На необхідність використання різноманітних ігор у вихованні здавна звертали увагу такі видатні вчені й педагоги, як Ян Амос Коменський, А.С. Макаренко, К.Д. Ушинський, В.О. Сухомлинський [49; 68].

Про окремі аспекти рухливих ігор у вихованні дітей говориться у працях Вільчковського Е.С., Воробей Г.В., Мудрика С.Б., Цюся А.В. та ін. [52; 74].

Наукові дослідження Вільчковського Е.С. засвідчують вплив рухливих ігор на підготовленість дітей до навчання у школі.

Г.В. Воробей та С.Б. Мудрик розкривають вплив ігор на гарт, як діалектичну єдність фізичної та духовної стійкості молодших школярів [52].

А.В. Цюсь звертає увагу на необхідність застосування народних ігор у навчально-виховному процесі молодших школярів [74].

Аналіз публікацій свідчить про те, що на сьогоднішній день розроблена методика проведення уроків з використанням рухливих ігор за народним календарем у початковій школі, обґрунтовані та уточнені особливості методики їх проведення на уроках фізичної культури у відповідності до навчальних програм загальноосвітньої школи, а також з'ясовано вплив цих ігор на розвиток фізичних якостей дітей.

Таким чином, слід відмітити, що актуальність обраної теми дослідження зумовлена великим соціальним та педагогічним значенням рухливих ігор у формуванні гармонійно розвиненої особистості, а також необхідністю їх застосування на уроках фізичної культури.

Об'єкт дослідження – рухова активність дітей молодшого шкільного віку.

Предмет дослідження – організація та проведення рухливих ігор в навчально-виховному процесі учнів початкових класів.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати значення рухливих ігор для формування гармонійно розвиненої особистості на уроках фізичної культури учнів початкових класів.

Гіпотеза дослідження. Дослідження передбачало, що використання рухливих ігор на уроках фізичної культури дозволить не лише підвищити гарний настрій під час занять та розвинути фізичні якості дитини, але й сформувати гармонійно розвинену особистість учнів початкових класів.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати та вивчити вітчизняний й зарубіжний досвід з проблеми дослідження.
2. Розкрити значення рухливих ігор у формуванні гармонійно розвиненої особистості на заняттях з фізичної культури.
3. Визначити основні аспекти застосування рухливих ігор у навчально-виховному процесі молодших школярів.
4. Здійснити тестування рухових здібностей учнів 2-го класу до та після експерименту.

Методи та організація дослідження: аналіз науково-методичної літератури; передовий педагогічний досвід, педагогічне спостереження; соціологічні методи дослідження (анкетування, опитування); педагогічний експеримент; тестування рухових здібностей та методи математичної статистики.

Експериментальна база дослідження: дослідження проводилося протягом 2011-2012 навчального року на базі Василівської загальноосвітньої школи (ЗОШ) Житомирського району. У дослідженні брали участь 40 учнів I-III класів, вчителі, батьки.

Практичне значення даної роботи полягає в тому, що результати отримані у дослідженнях розширюють можливість використання рухливих ігор для формування гармонійно розвиненої особистості на уроках фізичної культури учнів початкових класів, а також дозволяють ефективно і цілеспрямовано використовувати запропоновані засоби рухливих ігор для підвищення настрою під час занять та розвинути фізичні якості дитини.

Апробація результатів дослідження. Про результати досліджень доповідалось на III студентській науково-практичній конференції «Біологічні дослідження – 2012» (Житомир, 2012); звітній науковій конференції Житомирського державного університету імені Івана Франка 2011-2012 рр., на засіданні кафедри медико-біологічних основ фізичного виховання і спорту.

Публікації. Матеріали дослідження опубліковані у збірнику науково-методичних праць «Ступенева педагогічна освіта в умовах євроінтеграційних процесів».

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що підтверджено позитивний вплив рухливих ігор на психоемоційний настрій дітей молодшого шкільного віку під час занять, на розвиток фізичних якостей дитини, на формування гармонійно розвиненої особистості учнів початкових класів.

Теоретичною основою нашого дослідження були наукові напрацювання в обраному аспекті, нормативно-правові документи стосовно розвитку фізичної культури та спорту в Україні, досвід роботи вчителів початкових класів та вчителів фізичної культури.

Особистий внесок магістранта полягає у визначенні теми магістерської роботи. Разом з науковим керівником було визначено актуальність теми дослідження, об'єкт і предмет дослідження, мету та завдання дослідження, сформувано гіпотезу дослідження. Самостійно проведено теоретичну та експериментальну частини роботи, аналіз і теоретичне узагальнення отриманих результатів дослідження.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, загального висновку, списку літературних джерел, додатків. Робота містить 8 таблиць, 8 рисунки, 6 додатків. Загальний обсяг роботи складає 100 сторінки. Список літератури містить 80 джерел.